

Eszköz Isten kezében#

„...és ha ezerszer születnék, ezerszer mondanám Istennek az égben: Uram, hadd legyek megint orvos, de Érted, a Te dicsőségédért dolgozzam.” (Batthyány- Strattmann László)

2013. 09. 23.

Bevezető

Oroszlámos, (Банатско Аранђелово / Banatsko Aranđelovo) Vajdaság észak- bányászati részén, Törökkanizsa község apró falva. A falu csupán néhány kilométerre helyezkedik el a magyar- szerb- román hármass határtól (északi szélesség 46° 4' 0"; keleti hosszúság 20° 14' 34"). A falu népességének több mint felét szerbek alkotják, de nagy számban találhatóak magyar nemzetiségűek is.¹ A falu az elmúlt évek folyamán lehetőségek hiányában lassan elnéptelenedett, ezzel együtt a kulturális értékei is veszendőbe kerültek.

2011 júliusában azonban változások következtek be: megalakult a dr. Batthyány - Strattmann László Művelődési Egyesület, amely 2012 nyarán irodát avatott Oroszlámoson. Ez a falu életében mérföldkőnek számít. A társaság megalakulása nemes célt képvisel. Célkitűzése, hogy fellendítse Oroszlámos kulturális életét, felkarolja a fiatal tehetségeket, programokat, zenés esteket szervezzen.^{2,3}

Jogosan merül fel bennünk a kérdés, hogy a társaság miért pont Batthyány - Strattmann Lászlót választotta névadójaként? - Hiszen valljuk meg, nem sokat hallottunk róla, igazából neve feledésbe merült a köztudat számára.

Tanulmányom célja, hogy lerántsam a leplet egy elfeledett személyről, aki sokat tett a magyar kultúráért, jóindulatot mutatott embertársai felé és példaértékű életével kiérdemelte azt, hogy ma már a boldoggá avatottak sorában találjuk.

¹ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Oroszlámos>

² http://www.magyarso.com/hu/2011_07_09/kultura/40914/

³ <http://hetnap.rs/cikk/Irodanyitas-Oroszlamoson-12196.html>

1. Ifjúsága

Batthyány - Strattmann László Antal János Lajos, 1870. október 28-án látta meg a napvilágot, családja hatodik gyermekeként, Dunakilitin. A család 1876-ban költözött Köpcsénybe (mai Kittsee) a nagy dunai árvíz elől. Apja családját elhagyva újra nősült, édesanyja pedig 1882-ben Bright- kórban elhunyt. A gyerekeket anyai nagyapjuk, Batthyány Zsigmond karolta fel, de apjukkal sem szakították meg a kapcsolatot és idővel hozzá is kerültek. László, és bátyja József (1866) a kalsburgi jezsuita intézetben kaptak intenzív katolikus neveltetést. Azonban Lászlónak gondjai voltak a magaviseletével, az egyébként is szigorú törvényekkel rendelkező intézetben. Ez kihatással volt a tanulási eredményeire is. A két fiút édesapjuk áthelyeztette a kalocsai jezsuita gimnáziumban. Azonban Lászlót kicsapták, ezért kénytelen volt Ungváron érettségizni.

Ifj. Batthyány József 20 éves korában, hirtelen elhalálozott, így László maradt az egyetlen fiú a családban, így őt szánták a hatalmas Batthyány- birtok irányítására. 1890-ben apja kérésére a bécsi mezőgazdasági főiskolába iratkozott, de érdeklődés és hajlam hiányában inkább otthagya és letöltötte az egyéves katonai szolgálatot. Batthyány Lászlót, felmenőivel ellentétben, inkább a természettudományok (biológia, orvostudomány, kémia, fizika, stb.) érdekelték, mint sem a családi birtokok irányítása és a politika. Leszerelését követően a Bécsi Tudományegyetem Bölcsészeti Karára jelentkezett, ahol kémiát tanul. Tanulmányait azonban ismét félbeszakította, és 1896-ban, másodévesként orvostanhallgató lett. Édesapja ezt mindig határozottan ellenezte orvossá válását, hiszen abban az időben nem a legmegbecsültebb hivatások közé tartozott. Apja ellenszenvét még az is fokozta, hogy családja a magyar történelem rangos, kiemelkedő személyeit adta, és nem engedhette meg azt a „szégyent”, hogy a fia kilógjon a sorból. Azonban 1897-ben a halálos ágyán belátta, hogy fia mekkora szeretettel tanulja az orvostudományt.

1898-ban frigyre lépett Coreth Mária Terézia grófnővel, akivel boldog házasságban élt. Házasságukból tizennégy gyermek született. Harmonikus házasságukról nem csak mendemondák adnak tanúbizonyságot, hanem a grófnő naplója is, a miben nem egyszer taglalja, hogy mennyire oda van férjéért. László gróft odaadóan támogatta abban, hogy orvos legyen.

(Batthyányné, Mária Terézia Coreth grófné Naplója, 1907.; Nizza)⁴

⁴ http://www.martinuskiado.hu/misc/products/750dr_batthyany_csaladjanak_naploi_kronikai_1907-1931.pdf

2. A szegények orvosa

1902-ben magánkórházat alapított Köpcsényben. Az intézményben 20-30 ágy kapott helyet, és a fekvőbeteg ellátás mellett a járó beteg forgalom is volt. Pályafutásának kezdetén az orvostudomány minden terén tevékenykedett, később specializálta magát sebésszé, majd szemésszé. A gróf elsősorban a nélkülözőket pártfogolta, a különösen rászorulóknak úti- és gyógyszer költségtérítést biztosított. Az első világháború kitörése miatt kénytelen volt a kórházat 100-120 ágyasra bővíteni.

Hercegi címét és a Strattmann nevet, Ödön nagybátyjától örökölte, amikor az a háború alatt meghalt. A hercegi ranggal együtt megörökölte a körmendi hitbizományt, ahova a trianoni békeszerződést követően költözött családjával.

Körmenden első dolga volt, hogy a várkastély egyik szárnyában szemészeti klinikát hozzon létre. A köpcsényi intézményt 2 schillingért adta át a burgenlandi régióknak. Azonban egészségének gyengülése miatt kénytelen volt a sebészetet kisebb fizikai megterhelést igénylő szemészetre cserélni. Körmenden segítségére volt dr. Ajtay Mária szemész, aki így nyilatkozott róla:

„Nem szemorvosdit játszó magyar főúr volt, hanem valódi szemész, vérbeli műtősebész... Egyéniségéhez tartozott a rejtett élet szeretete. Mint szemorvos is a legcsendesebb elvonultságban dolgozott, de az utána itt maradt műtéti naplók és ambulánskönyvek hangosan beszélnek, a számok bizonyítanak és az általa meggyógyított szembajosok ezrei tanúskodnak rendkívülien hatalmas munkásságáról.”⁵

A munkájában sokszor idősebb gyermekei és felesége is segítségére voltak. Azonban az élet újabb megpróbáltatás elé állította a gróft. 1921-ben elsőszülött fiánál vakbélgyulladást diagnosztizált, azonban már későn. Öt nappal a felismerést követően szomorúan kellett a családnak tudomásul vennie, hogy Ödön halott.

3. A hercegorvos kálváriája

Az eset után saját egészségi állapota is hanyatlásnak indult. Asszisztense elmondta, hogy 1929. november 7-én kilenc szürke hályogot távolított el betegei szemeiről, ezt követően végleg letette a szikét és elindult a 14 hónapon át tartó keresztútján. A gróf kálváriájáról részletes feljegyzést készített naplójában leánya, Blanka. Bár hólyagrákja következtében iszonyatos görcsöket kellett, hogy átéljen, mégis többször emlegette, hogy betegszobája mellett rendelőt szeretett volna berendezni és még operálásra is tellett volna erejéből - de csak betegségének első hónapjaiban. Görcseinek szüneteiben meséket diktált.

⁵ <http://www.kormend.plebania.hu/batt4.html>

Batthyány - Strattmann László grófot 1931. január 22- én ragadta magához az Isten, szeretett családjá körében. Temetése a rangját megkövetelő pompával és mély gyásszal zajlott, mint a rokonság, mint a betegek részéről. Ravatalozására külön vonat indítottak.

4. Eszköz Isten kezében

Azonban úgy gondolom, hogy munkám hiányos lenne, ha nem tennék említést doktor Batthyány mély vallásosságáról. 2003. március 22- én Vatikánban boldoggá avatták a herceg orvost. A kanonizáció azonban nem folyt zökkenőmentesen, hiszen a Magyarországra rátörő kommunista hatalom nem tűrte, hogy egy vallásos nemest szentként tiszteljen az ország népe. Így húzódott el a folyamat. Az ügyet csak 1982-ben vették újra elő, amikor a diktatúra hatalma gyengülni látszódott.

A gróf már egész kicsi kora óta gyakorolta a felebaráti szeretet erényét és ez egész életén át végig kísérte. Már Kalocsán arról beszélt, hogy orvos lesz, és a szegényeket ingyen fogja gyógyítani. Élete is akkor került rendes kerékvágásba, amikor apja áldását adta arra, hogy fia orvos legyen. Hitének újabb löketet adott, amikor 1898-ban oltárhoz vezette feleségét, aki szintén mélyen vallásos volt. Ekkor teljesedtek ki mindketten az isteni szeretetben.

Gyermekeiket nem kényeztették el. Mindent megadtak nekik, amire szükség volt, de kerülték a fényűzést. A család minden napi rutinjához tartozott a szentmise. László egy személyben volt pap és édesapa. Gyermekeivel felváltva szolgáltak az oltárnál, a napot pedig esti imával búcsúztatták. Mindig büszkén vállalta magyar mivoltát. Bár a német nyelvet sűrűbben alkalmazta (iskolái nagy részét ezen a nyelven végezte), de a családon belül mindig édes anyanyelvét használta. Gyermekeit is magyar nyelven taníttatta.

Nagy szeretettel volt betegek iránt, személyükben a szenvedő Jézust vélte felfedezni. Elmondása szerint a beteg tanította meg Istent mindig jobban szeretnie. A gyógyításban sosem voltak hátsó szándékai. Műtétei során imádkozott betegek felépüléséért. Az egyszerű parasztembert vagy főúri nemest ugyanolyan odaadással, szeretettel gyógyította. Nem volt rest felkelni, ha az éjszaka közepén, vagy a legnagyobb fagyokban szólították beteghez. Egyik édesanyának mondta, aki beteg fiát hozta hozzá:

„Ha jól tud imádkozni, akkor tudok rajta segíteni, mert én csak eszköz vagyok a jó Isten kezében.”

A kórházban lábadozókkal gyakran imádkozott együtt, ha nem is többet, csak néhány percet. Gyakran adott nekik vallásos kiadványokat, vagy Szentírást. 1924-ben megírta a „Nyisd fel szemed és láss!” című könyvét, ami a hit alapbölcseseit jeleníti meg az olvasó előtt. Távozó betegeinek pedig szentképeket osztott és arra kérte őket, hogy imádkozzanak érte, és a kórházért. Az életben adódó sok megpróbáltatását Isten segítségével vészelte át. A családban történt halálesetekben nem a szomorkodás volt számára az első, hanem a tudat, hogy szeretett hozzátartozója Istennél van.

5. Legszebb birtok: Oroszlámos

Oroszlámos 1781. augusztus 1-én került a Batthyány család birtokába, amelyhez hozzá tartozott: Ó Oroszlámos (Majdány), Új Oroszlámos (Banatsko Arandjelovo), Valkány, Kisbéb, Pusztakeresztúr és Kocsova. A családnak ez volt az egyetlen birtoka Torontálvármegyében. A környékben leginkább dohánytermesztéssel foglalkoztak.

Batthyány László édesapja 1851-ben örökölte meg a birtokot. A több vármegyéből álló birtok irányítása komoly feladat volt. Az 1857-ben megépült Oroszlámos- Temesvár vasútvonal, aminek köszönhetően fellendült a gazdasági élet is. Batthyány József halála (1897) után fia, Batthyány László örökölte az uradalmat.⁶

A Trianoni békediktátummal a gróf ludbergi és oroszlámosi birtokokai az Szerb Horvát Szlovén Királysághoz kerültek, így az észak-bánáti Oroszlámos is. Ez a birtoka volt a legnagyobb és ezt tartotta legszebbnek is - derül ki 1926-os naplójegyzetéből:

„A háború után elvesztettem legnagyobb és legszebb birtokomat Bánátban, Oroszlámosot: elvették a Jugoszlávok, ugyanígy a ludbergi hitbizományt. Idáig minden kárpótlás nélkül.”

Agrárreform következtében, 1921-ben államosították e területeket. A birtok nagy része, 2159 hold szét lett osztva szerb kolonisták és szegény földnélküli parasztok között. Azonban ebből a földosztásból a magyar ajkúak teljesen kimaradtak. A fennmaradt földterületeket (6439 hold) eladásra bocsátották. Azonban a herceg sem adta magát könnyen, ügyvédén keresztül próbálta a birtokait visszaszármasztatni, így a Jugoszláv királyi miniszteri tanács 1926-1927. évi határozatának értelmében a gróf engedélyt kapott arra, 1389 hold földet rögtön eladjon, a megmaradt 4723 hol földet pedig szabadon árulhatta, áron aluli értéke kétmilliárd hatszázhatvanöt dinár volt.

Ügyvédeit felhatalmazta arra, hogy a határokon kívül eső birtokait minél hamarabb adják el, hiszen tudta, hogy értékeik mindinkább csökkenni fognak

„Oroszlámos eladásáról rossz hírek jöttek. A csodálatos, 8.000 kataszteri holdas birtok, amely fő szabad birtokom volt, míg a Jugoszlávok el nem vették víz alatt áll, mert nem kapott csatornázást. Most 2,5 milliárdot ajánlottak fel az egészért, visszautasítottam, hiszen ez azt jelentené, hogy eltékoztam a birtokom.”

(1926. augusztus 30. ; Batthyány - Strattmann László naplója)⁷

⁶ <http://www.torokkanizsa.hu/files/Oroszlamos%20utolso%20grofja%20-%20I.resz.pdf>

⁷ <http://www.torokkanizsa.hu/files/Oroszlamos%20utolso%20grofja%20-%20II.resz.pdf>

Összegzés

Munkám megírása során sok újat tanultam. Gazdagodtam tudásban és lelkiekben is. Batthyány grófot igazi példaképként állíthatjuk a mai világ számára. Ő mutatja meg a társadalom bármely szférájának, hogy még ha nehéz is, de lehet az evangélium szerint élni. Sajnos neve feledésbe merült, így sem a világ sem a magyar társadalom nem eszmélhetett rá, mekkora hibák vannak az egészségügy terén, az orvosok mentalitásában. A családok pedig nem jöttek még rá arra, hogy rohanó világunkat meg lehet állítani, még ha néha- néha csak egy percre is. Batthyányinak rengeteg teendője mellett mindig volt ideje gyermekeire. Társadalmunk édesapáinknak vajon miért nincs?

Azt hiszem, hogy Gróf Batthyányi - Strattmann László nevével nem egyszer fogunk még találkozni a sajtóban. A következő generáció pedig nem csak véletlenül fog hallani róla, hanem mi, akik ma hallunk róla, holnap tovább adjuk nevét és történetét. És akinek mi elmondjuk, az is továbbítani fogja szeretteinek a hallottakat. Így fog az apostol lelkületű gróf neve a társadalom tudatában dicső felmenői mellé élni.

Ne feledkezzünk meg, hogy a Tisza jobb oldalán egy alapítvány létesült, ami a gróf nevét viseli. A Batthyáneum ökumenikus alapítvány célja, hogy Magyarországon idősek otthonát hozzon létre- felkarolva így az idős, beteg, vagy az élet peremére csúszott embereket. Azonban anyagiak hiányában a tervben levő két épület helyett, még csak egy áll, az is csak félkész állapotban. Az alapítvány honlapján Savelin Zoltán, martonosi plébános „kiállt” segítségért az adakozó kedvűekhez.⁸

⁸ <http://www.torokkanizsa.hu/files/Oroszlamos%20utolso%20grofja%20-%20II.resz.pdf>

Felhasznált irodalom

- (1) <http://hu.wikipedia.org/wiki/Oroszlamos>
- (2) http://www.magyarso.com/hu/2011_07_09/kultura/40914/
- (3) <http://hetnap.rs/cikk/Irodanyitas-Oroszlamason-12196.html>
- (4) <http://www.torokkanizsa.hu/files/Oroszlamos%20utolso%20grofja%20-%20II.resz.pdf>
- (5) Széll Kálmán - Dr. Batthyány- Strattmann László herceg (1870-1931), az orvos
- (6) <http://www.kormend.plebana.hu/batt4.html>
- (7) <http://www.vecses.vaciegyhazmegye.hu/drbatthyany.html#eleje>
- (8) http://www.martinuskiado.hu/misc/products/750dr._batthyany_csaladjanak_naplo_i_kronikai_1907-1931.pdf
- (9) <http://www.torokkanizsa.hu/files/Oroszlamos%20utolso%20grofja%20-%20I.resz.pdf>
- (10) <http://www.kanjiza.rs/batthyaneum/>
- (11) <https://www.facebook.com/pages/Dr-Batthy%C3%A1ny-Strattmann-L%C3%A1szl%C3%B3-M%C5%B1vel%C5%91d%C3%A9si-Egyes%C3%BClet/287744781370451?fref=ts>
- (12) <http://www.kormend.hu/index.php?ugras=bsl>

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	1
1. Ifjúsága.....	2
2. A szegények orvosa.....	3
3. A hercegorvos kálváriája.....	3
4. Eszköz Isten kezében.....	4
5. A legszebb birtok: Oroszlámos.....	5
Összegzés.....	6
Felhasznált irodalom.....	7